



# عروسک‌قشنگ من قرمز پوشیده!

نرگس دهستانی اردکانی

کارشناس ارشد آموزش و پرورش پیش از دبستان

## عروسک‌بازی

این بازی خیلی زود آغاز می‌شود و عروسک برای دختران نماد نوزاد است. در واقع، کودک رفتار مادر نسبت به خود را با عروسکش دارد. چنانچه مادر نسبت به او مهربان باشد، او نیز به عروسکش محبت می‌کند. یا برعکس، اگر پدر و مادر به او سخت بگیرند یا گاهی او را تنبیه کنند، او هم عروسکش را تنبیه می‌کند. غالباً وقتی کودکی عروسک‌های خود را دعوا می‌کند و یا کتک می‌زند، همان رفتاری را تقلید می‌کند که مادرش هنگام تنبیه با او دارد.

## خانه عروسکی

کودکان دوست دارند زیر میز، پشت پرده و در فضایی کاملاً خصوصی بازی کنند. از این رو، داشتن یک خانه عروسکی و وسایل منزل (مثل وسایل غذاخوری، تلفن، اتو، تخت‌خواب، کالسکه و...) آن‌ها را به اجرای بازی‌های تخیلی و بازی‌های تقلیدی مشتاق می‌کند. خانه عروسکی کودکان می‌تواند یک جعبه مقوایی بزرگ، یک چادر یا حتی یک پرده باشد که محیط بازی امنی برای کودک فراهم آورد تا او بتواند آزادانه در آن بازی کند.

## فواید عروسک‌بازی

عروسک وسیله بسیار مناسبی برای بیان احساسات، آرزوها و تمایلات پنهان شده کودک است. مثلاً کودکی که توسط مادر تنبیه شده است، عروسک خود را تنبیه می‌کند و سرش داد می‌زند. عروسک‌ها به کودکان اجازه می‌دهند که به دنیای وهم و خیال وارد شوند. علاوه بر این که احساس لذت و شادمانی می‌کنند، می‌توانند وارد هر موضوعی از زندگی شوند که به آن علاقه دارند یا نسبت به آن کنجکاوند. کودک از طریق عروسک‌بازی انتظارات و توقعات خویش را از والدین مطرح می‌کند. در واقع، عروسک‌ها سخن‌گوی کودک هستند و هیچ‌گونه مشکلی برای کودک ایجاد نمی‌کنند. به این طریق کودک می‌تواند احساساتی مثل ترس، خشم، محبت و حسادتش را نسبت به والدین، خواهران و برادران خود آشکار کند. مثلاً کودکی که از پدرش عصبانی و خشمگین است، می‌تواند نقش پدرش را به عروسکی بدهد و به آن عروسک صدمه بزند و آن را بر زمین بکوبد. کودک به عروسک خویش محبت می‌کند. گاهی عروسک مریض می‌شود و کودک آن را به دکتر می‌برد و آمپول می‌زند. از این طریق، تا حدودی ترس کودک از آمپول زدن می‌ریزد. او برای عروسکش لالایی می‌خواند و او را می‌خواهاند. به اعضای خانواده و بچه‌های دیگر می‌گوید: «ساکت باشید! بچه مریض است و خوابش برده!» همه این بازی‌ها برای رشد شخصیت و آینده کودک مفید و سازنده‌اند. استفاده از عروسک، راهی مناسب برای به صحبت کشاندن کودکان کمرو و خجالتی است. کودکان بدون آن که از حضور در جمع دچار احساس خجالت شوند، می‌توانند خود را پشت صحنه مخفی سازند و از زبان عروسک‌هایی که به بازی با آن‌ها مشغول‌اند، صحبت کنند. شما با توجه به عروسک بازی کودکان می‌توانید از تمایلات و ترس‌های او مطلع شوید.



## عروسک درمانی

بازی با عروسک در تعادل رفتاری کودک نقش مؤثری دارد؛ چرا که او در بازی با عروسک‌هایش می‌تواند انرژی‌های اضافی روانی خود را تخلیه کند. به بیان دیگر، در این بازی انرژی روانی و جسمی خود را بازسازی می‌کند و شکل مناسبی به آن می‌دهد.

کودک در ارتباط با عروسک دوست دارد موقعیت خود را شرح دهد و دنیای اطراف خود را تعریف کند. تعریف او از دنیا تصویرهایی است که از پدر و مادر، برادر و خواهر، خانه و کوچه‌های اطراف خانه خود دارد. اگر پدر و مادر در برخورد با او بی‌اعتنایی کنند و یا رفتار مناسبی نداشته باشند، کودک این رفتارها را برای عروسکش بازی گوید و همین تعریف کردن موجبات آرامش و تخلیه روانی کودک را فراهم می‌کند. به بیان دیگر، رفتار کودک با عروسک در پیشرفت و تکامل کلامی کودک مؤثر است؛ البته به شرط آن که رفتار و گفتار کودک را به هنگام گفت‌وگو با عروسک جدی بگیریم.

یکی از نیازهای اساسی که باعث گرایش کودک به عروسک می‌شود، میل به داشتن هم‌صحبت است. عروسک برای کودک یک شخص محسوب می‌شود و با او رابطه اجتماعی برقرار می‌کند. در ضمن، چون کودک مسؤول عروسک شناخته می‌شود، در مسیر رشد مسئولیت‌پذیری و خلاقیت اجتماعی قرار می‌گیرد. بنابراین، به مادران توصیه می‌شود، هنگام بازی کودک با عروسک جهت‌دهی و تصمیم‌گیری بزرگ‌سالانه نداشته باشند، بلکه عروسک را همان‌گونه ببینند که کودکان می‌بینند و احساس می‌کنند. عروسک دوست کودک است، نه وسیله‌ای برای سرگرمی کودک. به همین دلیل، کودک با عروسکش راز و نیاز دارد. در سایه این نگرش، خانواده بهتر می‌تواند احساس تنهایی و خلأ روانی کودک را جبران کند. لذا عروسک می‌تواند واسطه تربیتی ما با کودک و یا کودک با محیط پیرامون او باشد. در این نقش، عروسک پیام تربیتی را از ما می‌گیرد و به کودک منتقل می‌کند؛ علاوه بر این که احساسات و افکار کودک را متقابلاً به ما انتقال می‌دهد.

● عروسک وسیله بسیار مناسبی برای بیان احساسات، آرزوها و تمایلات پنهان شده کودک است



۴۵  
شماره ویژه پیش‌دبستانی  
دوره سوم، شماره ۱  
پاییز ۱۳۹۰

### منبع

۱. جمعی از مؤلفان. فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی. شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران. تهران. ۱۳۸۷.

2. <http://www.iran.eng>

● رفتار کودک با عروسک در پیشرفت و تکامل کلامی کودک مؤثر است؛ البته به شرط آن که رفتار و گفتار کودک را به هنگام گفت‌وگو با عروسک جدی بگیریم

